

POPRAWIĆ SIĘ (44) *vb pf*

się (25), się (19).

o oraz a jasne.

inf poprawić się (18). ◇ *fut 1 sg* poprawię się (1). ◇ *2 sg* poprawisz się (1). ◇ *3 sg* poprawi się (6). ◇ *1 pl* poprawim się (1). ◇ *3 pl* poprawią się (1). ◇ *praet 3 sg m* poprawił się (5). *n* poprawiło się (2). ◇ *3 pl subst* poprawiły się (1). ◇ *plusq 3 sg m* był się poprawił (1). ◇ *con 1 sg m* bym się poprawił (1). ◇ *3 sg m* by się poprawił (1). *n* by się poprawiło (1). ◇ *3 pl m pers* by się poprawili (1). ◇ *part praet act* poprawiwszy się (3).

Sł stp brak, Cn notuje, Linde XVII – XVIII w. s.v. poprawić (z Cn).

1. Zmienić się na lepsze, stać się lepszym, doskonalszym (24) :

a. O ludziach, ludzkim życiu i postępowaniu (21) : *RejKup* X, ee7v; znąc że sie Márek po tym Páwłowym fkaraniu bárzo był poprawił *WujJud* 128v; *PaprPan* Cc3v; Boday wżycy złośliwi zagubieni byli/ Ták żeby fye na wieki iuż nie poprawili. *KochPs* 136; przykładnych kapłanów y ludzi y plebanów duchownychmáło. [...] A ieśli nie fą: poprąwić sie mogą. *SkarŻyw* A4, 355, 510; *LatHar* 71; *SkarKaz* 353a; *CiekPotr* 90; izali fię tego pogánftwá około miłości ku Rzeczypořp: nie zawnftýdžim á nie poprąwim? *SkarKazSej* 669b.

poprawić się z czego (1): Z Máłą wiárą przyřtąpił do Páná ten krolewic. [...] Iednák fię z Pánřkiego vkarania poprąwił *SkarKaz* 420a.

poprawić się czym (2): á ielzcie áni nářz wielebny Kápłan/ áni Król/ áni Króřstwo iego/ řłowá řadnégo nie przemówiřo/ czymby fye poprąwiřo/ álbo gnięw Boży vbłagářo. *OrzQuin* Z3; ábowiem kiedy w.m. nie zařřzac řławy nikomu/ áni vymuiąc/ tego czo ielřh cżyie włářne/ á wčzym pochwały godzien/ powielf j wyřłowiř białychřłow včzynki/ á řpráwy řławne/ wiele sie ich thym poprąwi. *GórńDworz* Z4.

W przeciwstawieniach: »poprawić się ... ganiebnie żyć, zhańbionym zostać« (2): iáko pocżćiwóř białeyřłowy/ křhora iá raz řtráći/ nigdi sie iey ná zad nie wroći/ ták řławá pocżćiwego/ á Ricerřkiego záwołánia cřłowieká/ ieřli namniey w cřym nářzčerbiona będzie/ iuż sie nigdy nie poprąwi/ ále ták zhańbioną/ á pełną lekkości zořtánie. *GórńDworz* D5v; z nieprzyřcióř [...] rad temu káždý/ kiedy pan ganiebnie żywie/ niemáiąc sie nigdy poprąwić woley *GórńDworz* Ee4.

Zwrot: »(z występku) poprawić się obiecać« (2): Krol fię teř ná potym z wyřtępkow od Sláchy w oczy wyrzucájących poprąwić obiecař *StryjKron* 637, 637 *marg*.

Szereg: »i poprawić się i powřciągnąć« (1): wtym tedy karánu/ yeřli teř ocyec będzie bárzo wywierá á wylewá/ nye móže być áby sie řyn y poprąwiř y powřcyágnář *GliczKsiąř* G3.

Przen (1) : A rozum który w řwobodźie/ Vmiař mówić o przyřodźie/ Dźiř ledwé řam wię o řobie: Ták mię podpářł w méy chorobie. Czářem by fye chćiař poprąwić A mnie cięřřkięy trořki zbáwić *KochTr* 18.

b. O sytuacji (2) :

poprawić się przez co (1): Gdyřelmy pokoiu wielkiego przez cię wielmořny Felixie dořtáli/ y wiele fię przez twoię opářřnořć (*marg*) w narodzie tym. (–) poprąwiřo *WujNT Act* 24/3.

W przen (1) : Ale fie może fzcześnie iefcześnie fnadnie poprąwić/ iż mi tho wfzytko w rychle nágrodzić może. *RejZwierc* 67v.

c. *O zdrowiu [bezpodmiotowo [komu]] (1)* : Przyfzedł do niego ráno/ pytał go/ kfięże Opácie á nie poprąwiło fie wam nic? Powiedział Kfiądz/ iż bárzo máło. *RejZwierc* 26v.

2. *Doprowadzić swój dom do dobrego stanu, wyremontować (1)* : Kmieć ktory fie ná zímę nie poprąwi/ o Bożym Náródnieniu/ w nawiętfzy mroz/ vczyńić mu dziurę taką/ coby v fąfiádá látá doczekał. *GostGosp* 34.

3. *Powtórzyć czynność w celu uzyskania lepszego wyniku (13)* : *LibLeg* 11/64; *GroicPorz* c4, z2 [2 r.]; Iurgi Tolkmak ledwo vbieżał/ ktory iednák tegoż roku poprąwiwfzy fię/ wielką mocą y fzturmámi dobył tegoż Zamku *StryjKron* 772, 442; *ReszPrz* 82; *SarnStat* 1295; gofpodarz z boiáźnią bronił fwey obory/ Záfunał w kowánych drzwiách dębowe zapory. Gdy prožno około drzwi Herkules fię báwi: Wyfkoczy ná wierzch gory/ y tám fię poprąwi. *KlonWor* 24.

Przysłowie: Iáko w bitwie/ dwa kroć nie płáci błądzić/ bo raz zbłądziwfzy/ poprąwić fię czáfu nie máłz *SkarKaz* 8a.

Przen (1) : Wicher fie poprąwiwfzy/ látorořlą złomił *WisznTr* 12.

a. *Zmienić swoje słowa (2)* :

poprawić się w czym (1): To fá słowá Dámáfcená. nie dziw iż fię w tym poprąwił. Bo y wkazániu o vmárłych dáie znác/ iákoby potępieni w piekle/ znowu do poznánia wiáry S. przyść mogli. *SkarJedn* 283.

W przeciwstawieniu: »omylić się ... poprawić się«: (1): GDy fye kto v Sądu ná fwey powiefci omyli/ iże nie z vmyřłu rzecze/ może fye poprąwić bes řzkody fwey. *GroicPorz* t3v.

4. *Przywrócić właściwą pozycję ciała (1)* : Mauric z Niemcy zánim w pořzodek miedzy Thurki fkoczył/ bili fie řpołu/ zbili Maurycego z koniá/ leć fie poprąwił. *BielKron* 314v.

5. *Przytyć, utuczyć się (2)* : iżem tákych [krów] nigdy nye widał wzyemi Eipfkiey/ ktore požárřzy á řtrawiwfzy pirwfze nic fie nye poprąwiły ale przedfię były tak chude *HistJóz* Bv; Ktory koń twárdą grzywę miewa/ A wáłki pod ogonem bywá. Táki fye rychło poprąwi rad/ By teř nabarřey w roboćie řpadł. *SienLek* 187v.

6. *Skierować się, wziąć się do czegoś (2)* :

poprawić się do czego (1): ZŁódźiey gdy fię ná koniu ná iednym zápráwi/ Pewnie fię y do czego więtfzego poprąwi. *KlonWor* 20.

Zwrot: »poprawić się na złe« (1): źli ludzie y zwodźicielowie poprąwią fie ná złe [*proficient in peius*]/ fámi błądzác y inřse w błąd záwodzac. *Leop* 2. *Tim* 3/13.

7. *W funkcji strony biernej: zostać poprawionym (o tekście) (1)* : [*omyłek*] niepodobna áby fie człowiek vřtrzędz mógl [...] ná drugiéy iednák [...] aediciiey poprąwić fie wfzyřtko łácno może. *SarnStat* 1305.

Synonimy: **1.** *polepszyć się, powściágnąć się*; **3.** *powtorzyć*; **5.** *utyć*; **6.** *skłónić się, udać się, wziąć się, zacząć*.

Formacje współrdzenne cf PRAWIĆ.

Cf POPRAWIENIE

